

„Chceme mosty, ne zdi“: Občanský summit o migraci 17. a 18. října 2008, Paříž (Francie)

Markéta Seidlová

Abstrakt:

V rámci francouzského předsednictví Evropské unie je migrace a její řízení jednou z hlavních priorit. Návrhy Francie, které vyústily v přijetí Evropského paktu o migraci a azylu, vyprovokovaly velké množství nevládních organizací z celého světa k uspořádání občanského summitu o migraci a k přednesení vlastních vizí společné migrační a rozvojové politiky.

***

Návrhy Francie, týkající se společného řízení migračních toků a společného rozvoje, byly prezentovány ve formě Evropského paktu o migraci a azylu¹, který byl ve dnech 15. a 16. října 2008 schválen Evropskou radou a byl dále ratifikován ve dnech 3. a 4. listopadu 2008 ve Vichy v rámci Druhé evropsko-africké ministerské konference o migraci a rozvoji. Tento Pakt stanovuje obecné principy, které mají za cíl sjednotit migrační politiku EU a přístup jednotlivých zemí k migrantům, především k těm nelegálním. Hlavní ideou Paktu je myšlenka prosazovaná a aplikovaná ve francouzské migrační politice, tj. že vlády jednotlivých evropských států by měly mít právo vybrat si takové migranty, jaké potřebuje jejich trh práce. Podle tvůrců Paktu „Evropská unie...nemá dostatek zdrojů na to, aby důstojně přijala veškeré migranty, kteří doufají, že zde naleznou lepší živobytí.“² V Paktu jsou obsaženy základní principy řízení migrace a zároveň výzva Evropské komisi, aby přišla s konkrétními návrhy v pěti oblastech: legální a nelegální migrace, hraniční kontroly, azyl a spolupráce s třetími zeměmi. V budoucnu navážou na Pakt konkrétní opatření, mezi která budou patřit např. posílení kontrol na vnějších hranicích, sjednocení procedur navrácení imigrantů nebo sdílení otisků prstů cizinců ze „třetích zemí“³ ve společné databázi. I přes proklamace jednotlivých ministrů zodpovědných za migraci o tom, že „cílem paktu je vyhnout se dvěma možným úskalím: vytvoření evropské pevnosti a úplnému otevření ilegální

¹ Podrobněji např. viz <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2126092>

² Viz <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/analiza/politici-maji-na-summitu-podporit-reformu-imigracni-politiky>

³ Tj. nečlenských zemí EU

imigraci“⁴, nevládní organizace mají na přijímaná opatření jiný názor. V reakci na schválení Paktu se rozhodly uspořádat v Paříži tzv. kontra summit – Občanský summit o migraci – a zároveň Druhou evropsko-africkou nevládní konferenci o migraci. Tyto akce proběhly ve dnech 17. a 18. října 2008. K 21. říjnu 2008 se pod výzvu k jinému pojetí migrační politiky podepsalo 308 organizací ze 34 zemí.⁵ Mezi hlavní požadavky tohoto summitu patří vytvoření takové migrační politiky, která by zohlednila zájmy všech, již se migrace dotýká: tj. nejen zemí původu migrantů, zemí tranzitních a zemí cílových, ale především migrantů samotných. Dalším cílem pak je, aby se Evropa neproměňovala v pevnost a nepoužívala neúměrných prostředků k tomu, aby zabránila vstupu na své území, vyhošťovala imigranty bez oprávnění k pobytu a z detenčních zařízení vytvářela běžný nástroj řízení migrace.

První den byla na programu konference, jejíž jednání bylo po úvodních slovech rozděleno do šesti tematických bloků:

- Vztah Severu a Jihu: modely rozvoje a migrace
- Politika „výběrové“ migrace a její dopad na práva imigrantů v cílové zemi
- Právo na svobodný pohyb: právo, které není zdaleka přiznáno všem
- Migrace žen
- Migrace nezletilých
- Jak má být do budoucna definováno právo na azyl ?

V rámci každého z bloků byl dán prostor nejen dvěma odborníkům na dané téma, ale i dvěma osobám, které zažily události spojené s probíranými tématy, po jejichž příspěvcích následovaly četné reakce ze strany publika. Cílem každého bloku bylo zformulovat tři návrhy do závěrečné společné deklarace občanské společnosti o migraci.

Například v bloku, který se zabýval politikou „výběrové“ migrace, tj. konceptu, jehož hlavní myšlenkou je, že vláda každé země by měla mít právo vybrat si takové migranty, jaké potřebuje její trh práce, vystoupil nejprve Renzor Fior, zástupce organizace Emmaus⁶ z Itálie. Poukázal na zvyšování rasistických a xenofobních nálad v Itálii (například letos v září byl na ulici ubit Ital původem z Burkiny Faso kvůli tomu, že v obchodě ukradl několik keksů) a upozornil, že nikdo nemůže vidět imigranty jako „čistou pracovní sílu“, která bude pouze přes den pracovat a jinak bude neviditelná a „nebude zaplavovat ulice našich měst“. Druhou odbornicí byla Zeynep Saygi ze sdružení zastupujícího organizace osob tureckého původu ve Francii⁷, která poukázala především na fakt, že zavádění různých kategorií imigrantů podle země původu (a to

⁴ Viz <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/analyza/ministri-vnitra-eu-schvalili-evropsky-pakt-o-imigraci-a-azylu>

⁵ Kompletní seznam viz <http://www.despontspasdesmurs.org/spip.php?article4> – z francouzských např. CIMADE (Comité Inter-Mouvements Auprès Des Evacués), GISTI (Groupe d'Information et de Soutien des Immigrés), MRAP (Mouvement contre le Racisme et pour l'Amitié entre les Peuples), RESF (Réseau Education Sans Frontières); mezi organizacemi není žádná z ČR ani SR.

⁶ Organizace, která se zabývá pomocí lidem bez domova (obdoba Armády spásy)

⁷ Rassemblement des Associations Citoyennes des Originaires de Turquie (RACORT)

často i mezi jednotlivými „třetími zeměmi“) má přímý dopad na jejich soukromý (rodinný) život i na jejich mentalitu. „Lidský rozměr“ dodali probíraným tématům svými příběhy Spitou Mendy a Myriam Idrissi-Safi. Pan Mendy pochází ze Senegalu a v současnosti žije ve Španělsku, kde je jednou z tváří Odborů zemědělských pracujících.⁸ Jako hlavní problém vidí nově ustanovené mechanismy vykořisťování, jejichž projevem jsou např. nízké mzdy a nedůstojné životní podmínky sezónních imigrantů pracujících v zemědělství, které se pomalu rozmáhají po celé Evropské unii. Závěr patřil paní Idrissi-Safi,⁹ která publiku vyprávěla příběh o své životní lásce a o tom, jaké útrapy zažili kvůli tomu, že její přítel, později snoubenec a nyní manžel, pobýval ve Francii nelegálně, i když zde žil více než 10 let. Nebýt náhodné kontroly dokladů na ulici jednoho pátečního večera, nikdo by na něj nepřišel a do situace, kdy mu hrozilo okamžité vyhoštění do země původu (kde byl naposledy ve věku 12 let), by se nikdy nedostal. Celý tento příběh může znít trochu paradoxně: proč by měl mít někdo právo na legální status jenom proto, že někde 10 let žije? Zasazení do souvislostí migračních strategií nám však tento příběh více osvětlí. Pro občany mnoha zemí (především afrických) dříve nebylo relativně těžké získat turistické vízum (s platností do 90 dní) na cestu do Francie¹⁰, ale získat pracovní povolení pro ně bylo absolutně nemožné. Velmi častou strategií se tak stalo odjet do Francie na turistické vízum a pak se jednoduše nevrátit. Sehnat práci nebyl problém, neboť imigranti při vědomí svého statusu (a často také nízké kvalifikace) souhlasili s prací „načerno“ a v odvětvích, která nebyla Francouzi vyhledávána (např. v pohostinství, na stavbách). Práce „načerno“ zde však značí pouze bez pracovního povolení (resp. příslušného víza), ovšem za současného placení daní a sociálního i zdravotního pojištění. Pokud se imigrant dokáže vyhýbat policejním kontrolám, je pravděpodobnost jeho vyhoštění minimální a může tak žít ve Francii i desítky let. Poněkud nepochopitelné je, že navzdory vládou proklamovanému boji s nelegální migrací je tento způsob života možný dodnes. Jak je možné tolik let platit daně a nebýt odhalen? Bohužel zde vidím určité pokrytectví státu. Souvisejícím problémem je také to, že tito imigranti bez oprávnění k pobytu nemají v průběhu času žádnou možnost svůj pobyt legalizovat. O tom, že by proběhla regularizace jako například v roce 1997,¹¹ lze při současném kurzu imigrační politiky jen pochybovat. Jedinou cestou s velmi nejistým výsledkem je právě sňatek s francouzským občanem či občankou, ovšem ani ten po dobu několika let nezaručuje trvalý legální pobyt.

---

⁸ Sindicato de los Obreros del Campo (SOC)

⁹ Členka kolektivu „Amoureux aux Bans Publics“.

¹⁰ Nyní, se zavedením Schengenského informačního systému, to již zcela neplatí.

¹¹ Regularizováno bylo na 90 tis. osob, které ve Francii pobývaly min. 10 let (Čížinský, 2005).

Obr. 1: Kulatý stůl o „výběrové“ migraci: zleva Myriam Idrissi-Safi, Renzor Fior, Laurent Giovannoni (moderátor), Zeynep Saygi a Spitou Mendy¹²
Fotka jako samostatný soubor

Foto: M. Seidlová

Závěrečná deklarace, tzv. Montreuilská¹³, která vznikla na základě debat v jednotlivých blocích nad předem připraveným textem, obsahuje doporučení pro ministerskou konferenci o migraci a rozvoji o tom, jakým směrem by se měla – dle těchto nevládních organizací – ubírat společná evropská migrační politika. Vzhledem k počtu signatářských organizací a zemí jejich původu (viz výše) se lze domnívat, že se jedná o první takto hromadně vyslovené a odsouhlasené požadavky. Znění¹⁴ deklarace je následující:

¹² Více fotografií např. zde:

http://www.dailymotion.com/relevance/search/des%2Bponts%2Bpas%2Bdes%2Bmurs/video/x74czr_des-ponts-pas-des-murs_news

¹³ Přijata 17.10.2008 a pojmenovaná podle místa přijetí.

¹⁴ Bez úvodních proklamací, které již byly částečně zmíněny v textu výše.

*My, nevládní organizace Severu a Jihu, chceme vytvořit takové migrační a rozvojové politiky, které budou založeny na spravedlnosti a na respektu k lidským právům a lidské důstojnosti. **Chceme mosty, ne zdi!***

Požadujeme:

- 1) Aplikaci čl. 13 Všeobecné deklarace lidských práv¹⁵, zahrnující odstranění trestnosti „nelegálního“ překročení hranic, ratifikaci Mezinárodní úmluvy o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků a opravdové respektování Úmluvy o právech dítěte jak v zemi původu, tak i v zemi tranzitní a cílové;*
- 2) Aby všichni migranti měli přístup ke všem občanským právům a aby byly všechny předpisy, které se migrantů týkají, založeny na rovnosti práv mezi všemi občany. Neprodleně pak požadujeme rozšíření podmínek platných pro migrující občany EU na všechny, zejména právo volit;*
- 3) Odmítnutí podřízenosti mezi právem na pobyt a právem pracovat, respekt práva migrantů na soukromý a rodinný život a nezávislost pobytového statusu pro každého z manželů;*
- 4) Uvést do praxe právo na rozvoj, a to přesně tak, jak bylo definováno v deklaraci o právu na rozvoj, přijaté OSN v roce 1986, a okamžité smazání dluhu zemím Jihu, tím spíše, že tento činí Rozvojové cíle tisíciletí nedosažitelnými;*
- 5) Po vládách zemí Jihu, aby nepodepisovaly dvoj- či vícestranné dohody, které zasahují do jejich integrity a důstojnosti a obsahují nejružnější podmínky, zejména klauzule o znovupřijímání migrantů;*
- 6) Zastavení militarizace afrických hranic, vnucené Evropskou unií;*
- 7) Možnost svobodného výběru země a vstupu do ní pro žadatele o azyl a uprchlíky (tj. odmítnutí „Dublinského systému“ a tzv. „bezpečných“ zemí původu) a odstranění všech forem externalizace azylových procedur;*
- 8) Rozšíření výkladu pojmu „uprchlík“, a to tak, aby zahrnoval především oběti poškozené na jejich ekonomických, sociálních a environmentálních právech a jejich kolektivní pronásledování;*
- 9) Při čekání na definitivní uzavření všech míst, která „uvěznují“ migranty, požadujeme zákaz detence žadatelů o azyl a vytvoření nezávislých mechanismů kontroly těchto míst;*
- 10) Ochranu žen - obětí všech druhů násilí;*
- 11) Aby akce žen-migrantek byly opravdu viditelné v zemi jejich původu, v zemích tranzitních i cílových, stejně jako v národních a mezinárodních diskusích; Bezpodmínečnou ochranu nezletilých migrantů a zejména zákaz jejich detence a vyhoštění, respekt k jejich právům na výchovu a vzdělání, stejně jako regularizaci mladých dospělých.*

---

¹⁵ Čl. 13: 1) Každý má právo na svobodu pobytu a na volbu bydliště uvnitř určitého státu. 2) Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.

Výše uvedené požadavky mohou znít pro českého čtenáře poněkud radikálně, avšak tato rétorika je v rámci francouzských neziskových organizací pracujících s migranty běžná, což asi částečně vyplývá z toho, že řada těchto organizací se hlásí k vyhraněným levicovým idejím. Naopak na řadě konferencí (a samozřejmě i na celkem častých demonstracích) bývají požadavky ještě extrémnější a jsou vydatně podporovány komunistickou stranou a odborovými organizacemi. Například u bodu 2 je cílem opravdu to, aby migranti měli stejná práva jako občané, neboť nesmíme zapomínat, že francouzská společnost má jako hlavní motto „svoboda-rovnost-bratrství“. Podle signatářů by si tedy měli být všichni, kdo se momentálně nachází na území Francie (a možná i celého světa), rovni ve všem. U bodu 11 je požadováno, aby byla větší pozornost věnována ženám a roli, kterou v migračním procesu hrají, a to jak v zemi původu, tak i v zemi cílové. V zemi původu se často mění jejich společenská role – s odchodem muže-živitele se stávají hlavami rodin, v zemi cílové se často stávají obětmi vykořisťování, ale zároveň také zakládají organizace, které mají napomoci ostatním imigrantkám se studiem francouzštiny nebo s hledáním spravedlivého zaměstnání. Podle signatářů deklarace jsou všechny požadavky stejně důležité.

Společným jmenovatelem téměř všech výše uvedených bodů, byť ne explicitně zmíněným, je postoj k rozvoji jako k procesu, který zahrnuje nejen ekonomický růst, ale také respekt k lidským právům, blahobyt, sociální soudržnost, boj proti diskriminaci, stabilitu, mír, demokracii i respekt k životnímu prostředí. Státy, jejichž posláním je garantovat všem obyvatelům přístup k základním službám, musí podle signatářů podporovat takovou koncepci rozvoje, v jejímž středu je zájem o jednotlivce. Migranti by tedy neměli být „upravováni“ na míru pro potřeby globalizovaného trhu práce, ale měli by být vnímáni jako aktéři transformace dotčených společností. Snazší podmínky pro migraci podporují rozvoj jak zemí Jihu, tak i vyspělého Severu zejména výměnou znalostí, nápadů či bohatství, které jsou umožněny právě migrací. Migrační a rozvojové politiky by se tudíž měly navzájem doplňovat a ne se stavět jedna proti druhé nebo být v podřízeném stavu. Jen tak umožní všem, tj. migrantům i zemím, v nichž se migranti pohybují, plně využít toho, co mezinárodní migrace nabízí. Rozvoj by podle signatářů v žádném případě neměl být druhou stranou mince zvané „omezená svoboda pohybu“, naopak svoboda pohybu by měla být považována za podmínku rozvoje i snížení nerovností a chudoby jak na bohatém Severu, tak na chudším Jihu.

Po přednesení deklarace se účastníci konference vydali na Trocadéro, kde se přidali k akci pořádané u příležitosti Světového dne boje proti chudobě. Druhý den byla na programu demonstrace – pochod z náměstí Bastily na náměstí Republiky, kde program pokračoval koncertem až do pozdních nočních hodin. Demonstrace tohoto druhu jsou typické pro akce na podporu imigrantů ve Francii, uvedená trasa pochodu měla navíc symbolickou hodnotu.¹⁶

¹⁶

Pádem Bastilly v roce 1789 začala Francouzská revoluce, která vyústila v ustanovení republiky.

Dalším krokem, který následoval po skončení kontra-summitu, bylo přečtení Montreuilské deklarace na Světové akci národů o migraci, rozvoji a lidských právech¹⁷ koncem října v Manile (Filipíny) a totéž 25. listopadu 2008 na Africkém sociálním fóru¹⁸ (Niamey, Niger). Následovat bude přednesení deklarace také v lednu 2009 na Světovém sociálním fóru¹⁹ (Belém, Brazílie). V plánu jsou i další mobilizace připravované v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu, které proběhnou v červnu 2009.

Markéta Seidlová [mseidlova(AT)seznam.cz] je doktorandkou na PřF UK v Praze. V rámci svého studia se zaměřuje především na problematiku mezinárodní migrace, migračních politik a integrace cizinců. V současnosti zpracovává disertační práci na téma „Analýza asimilačního modelu začleňování cizinců do majoritní společnosti – s důrazem na Francii“ pod vedením doc. RNDr. Dušana Drbohlava, CSc.

Článek vznikl v rámci projektu "Zvyšování povědomí o rozvojové problematice v regionech" za podpory Evropské komise.

Literatura:

Webové stránky akce: <http://www.despontspasdesmurs.org/> - časem zde budou dostupné i všechny přednesené příspěvky

Český helsinský výbor, <http://www.helcom.cz>

ČIŽINSKÝ, P. (2005): Regularizace nelegální migrace v Evropě. In: http://migraceonline.cz/studie_f.shtml?x=1002080 , 26 str.

EURACTIV (2008): Ministři vnitra EU schválili Evropský pakt o imigraci a azylu, In: <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/analyza/ministri-vnitra-eu-schvalili-evropsky-pakt-o-imigraci-a-azylu>

---

¹⁷ Action Mondiale des Peuples sur la Migration, le Développement et les Droits Humains
¹⁸ Forum Social Africain de Niamey
¹⁹ Forum Social Mondial de Belem